

Ο νάνος που ξεπέρασε τα Ανθρώπινα μέτρα - Του Νίκου Ψιλάκη

/ [Θαύματα και θαυμαστά γεγονότα](#) / [Θεολογία και Ζωή](#)

Ο νάνος καλόγερος Αβέρκιος Καλοχωριάκης

Ήταν μόλις 95 εκατοστά
μα στεκόταν μπροστά στον φακό
χωρίς κόπλεξ. Μια ευγενική και καλοσυνάτη
μορφή αποκαλύπτεται
μεσ' από τη μελέτη των επιστολικών δελταρίων
και των παλιών φωτογραφιών. Ο Αβέρκιος
είχε γεννηθεί στα χρόνια της αιγυπτιακής
κατοχής το 1837 κι έζησε ως Μοναχός
στη Μονή της Κυρίας Ακρωτηριανής (Τοπλού).

Δεν είχε κανένα πρόβλημα με το ανάστημά του, ίσως επειδή είχε ξεπεράσει τα ανθρώπινα... Ήταν όσο μια καρέκλα στο ύψος (μόλις 95 εκατοστά) και πόζαρε χωρίς δισταγμό, ακόμη κι όταν οι φωτογράφοι τον πλαισίωναν με ανθρώπους ή

Ο νάνος καλόγερος Αβέρκιος Καλοχωριάκης

Ήταν μόλις 95 εκατοστά
μα στεκόταν μπροστά στον φακό
χωρίς κόπλεξ. Μια ευγενική και καλοσυνάτη
μορφή αποκαλύπτεται
μεσ' από τη μελέτη των επιστολικών δελταρίων
και των παλιών φωτογραφιών. Ο Αβέρκιος
είχε γεννηθεί στα χρόνια της αιγυπτιακής
κατοχής το 1837 κι έζησε ως Μοναχός
στη Μονή της Κυρίας Ακρωτηριανής (Τοπλού).

ών, τον
κάρτες

τελευταίο τεύχος (αρ. 81, Άνοιξη 2017) του περιοδικού ΥΠΕΡ-Χ, δημοσίευσα ένα άρθρο για έναν ξεχασμένο καλόγερο, έναν νάνο που έζησε στη Μονή Τοπλού της Σητείας. Τον Αβέρκιο (κατά κόσμον Αντώνιο) Καλοχωριάκη. Η μελέτη των φωτογραφιών και της προφορικής παράδοσης αποκαλύπτει μian ευγενική μορφή, έναν άνθρωπο που είχε ξεπεράσει τις ανθρώπινες αδυναμίες. Το αναρτούμε και εδώ, για να φωτιστεί όσο περισσότερο γίνεται η καλοσυνάτη μορφή του Αβέρκιου.

(Και μια επισήμανση: Καιρός να διορθωθεί μια εσφαλμένη ταύτιση του νάνου μοναχού που βλέπομε στις κάρτες του 1905-1907).

Του ΝΙΚΟΥ ΨΙΛΑΚΗ

1903. Ένας φωτογράφος φτάνει στη Σητεία, ένας από τους πρώτους που, φορτωμένοι με τις βαριές φωτογραφικές μηχανές, βρέθηκαν να βαδίζουν στ' αμάλαγο τοπίο της κρητικής Ανατολής. Πέρασε από την παραλία, είδε την πόλη λουσμένη στο φως, προχώρησε, φωτογράφησε τον μισογκρεμισμένο πύργο της Εθιάς, σταμάτησε σε κάμποσα χωριά, γέμιζε με μορφές και τοπία τις γυάλινες πλάκες, τα φιλμ εκείνης της μακρινής εποχής. Κανείς δεν ξέρει πόσα και πόσα πράγματα απαθανάτισε με τον φακό του. Οι πλάκες, όπως θα διαβάσετε και σ' άλλο σημείο σε τούτο το περιοδικό, χάθηκαν μια για πάντα. Μπορούμε όμως να σχεδιάσομε την πορεία του μελετώντας τις κάρτες που τύπωσε μόλις επέστρεψε στην έδρα του, στο Μεγάλο Κάστρο.

Τ' όνομα του φωτογράφου ήταν Μπεχαεντίν. Ραχμιζαδέ Μπεχαεντίν. Μουσουλμάνος, Τουρκοκρητικός. Αφού πέρασε από τα πιο σημαντικά τοπία της επαρχίας, από τα βορεινά χωριά κι από το Οροπέδιο των Αρμενοχαντράδων, πρέπει να κατέβηκε προς τον νότο, προς τη Γεράπετρο. Άλλες φωτογραφίες κι εκεί... Τις ξέρομε κι αυτές από τις τυπωμένες κάρτες.

Κανείς δεν περνούσε από τη Σητεία εκείνα τα χρόνια χωρίς να τραβήξει προς τ' ανατολικά, προς το Μεγάλο Μοναστήρι, την Ακρωτηριανή. Πήγε κι ο φωτογράφος της ιστορίας μας, έστησε τους καλογέρους για μια πόζα μπροστά στο καθολικό, περπάτησε μέσα στο κάστρο. Εκεί, δίπλα στην εσωτερική πύλη βρισκόταν πάντα μια ξυλόγλυπτη καρέκλα, του παλιού η ηγουμένου κι αγωνιστή της κρητικής ελευθερίας, του Μελέτιου Μιχελιδάκη. Του ταίριαζε για φόντο...

1903. Ανάμεσα στους καλογέρους της Ακρωτηριανής ήταν κι ένας βραχύσωμος άνδρας μεγάλης ηλικίας, ένας νάνος. Μια καλοσυνάτη μορφή, ένας άνθρωπος που, όπως μπορούμε να καταλάβουμε σήμερα, δεν αισθανόταν κανένα κόμπλεξ για το μπόι του. Συνήθως οι άνθρωποι που νιώθουν άβολα με το σώμα τους δεν σταματούν εύκολα μπροστά στον φωτογραφικό φακό. Εκείνος, όμως, σταμάτησε. Αμέτρητα είναι τα τεχνάσματα που μεταχειρίζονται οι φωτογράφοι για ν' αναδείξουν το θέμα τους. Βάζουν δίπλα στο αρχαίο πιθάρι έναν άνθρωπο για να δείξουν το μέγεθος του πιθαριού (έτσι έκανε κι ο Μπεχάς στην Κνωσό), στήνουν κάμποσους μπροστά σ' ένα κτήριο για να δώσουν ζωντάνια, βάζουν δέντρα στα πλάνα τους για να δείξουν το τοπίο. Τούτος ο φωτογράφος δεν χρειάστηκε να

σκεφτεί πολύ. Βρήκε δυο γερά παλικάρια και τα έστησε δίπλα στον νάνο, το ένα δεξιά και το άλλο αριστερά του, έβαλε και την καρέκλα στην άκρη. Η διαφορά του αναστήματος φαίνεται με την πρώτη ματιά.

Η πρώτη πόζα στήθηκε ακριβώς πίσω από την κλειστή πόρτα του φρουριακού συγκροτήματος, ακριβώς απέναντι από το καθολικό της μονής, δίπλα στην πέτρινη εξωτερική σκάλα που οδηγεί στα πάνω πατώματα. Αλλά ένας καλός φωτογράφος πρέπει να είναι σίγουρος. Κι εκείνη την εποχή δεν μπορούσε να ξέρει κανείς το αποτέλεσμα της δουλειάς του αν δεν εμφάνιζε τις πλάκες (τα φιλμς της εποχής που λέγαμε...) στον σκοτεινό θάλαμο. Έστησε και δεύτερη πόζα ο Μπεχαεντίν. Αυτή τη φορά μόνο με τον ένα νεαρό δίπλα στον νάνο. Στο ίδιο σημείο κι αυτή, δίπλα στην πέτρινη σκάλα. Ο νάνος ακουμπά στην ξυλόγλυπτη καρέκλα του Μελετίου. Άλλη πονηριά και τούτη· ο νάνος έχει ύψος όσο κι η καρέκλα!

SOUVENIR — 1907 — CRÈTE

Edit. R. Behaeddin. photog. Candie, Crète

123 A dwarf — A Monk at the Toplou-Manastir
(Height 37 inch. Aged 66 years)

Un nain — Moine à Toplou-Manastir (Hauteur 0.95. Age 66 ans)
Sitia-Crète

1907. Εποχή άνθησης του καρτ ποστάλ. Η ζήτηση μεγάλη. Ο φωτογράφος ανασκαλεύει τα αρχεία του, τυπώνει ό,τι νομίζει πως θα έχει πέραση στην αγορά. Τυπώνει την παραλία με την πόλη της Σητείας κι έναν Γάλλο αξιωματικό σε μια άκρη, τυπώνει τον πύργο της Εθιάς, ορόσημο της πρόσφατης ιστορίας για τη Σητεία μα και για την Κρήτη αλάκερη. Και μαζί μ' όλα τούτα τυπώνει και τις δυο πόζες του νάνου. Ίσως να είχε κι άλλες, ποιος ξέρει; Συνήθως οι λεζάντες στις κάρτες ήταν σύντομες. Αλλά εδώ ο Μπεχαεντίν παραβιάζει τον κανόνα. Τυπώνει τη μια κάρτα και γράφει στην κορυφή τον τίτλο SOUVENIR - 1907- CRETE, γράφει και τ' όνομά του στο πλάι, Edit. Behaeddin photog. Candie, Crete. Στην κάτω μεριά θεωρεί σκόπιμο να περιγράψει το θέμα. Σε δυο γλώσσες, μάλιστα. Αγγλικά και Γαλλικά: Ένας νάνος - Ένας καλόγερος στο μοναστήρι Τοπλού. (Ύψος 37 ίντσες. Ηλικία 66 έτη). Στα Γαλλικά σημειώνει το ύψος σε εκατοστά του μέτρου: 0,95.

Μήτε ένα μέτρο δεν ήταν το ύψος του.

Το ίδιο έκαμε και στην άλλη κάρτα, αυτήν με τους δυο νεαρούς δεξιά και ζερβά του νάνου. Γράφει πάλι το ύψος και την ηλικία, αλλά μόνο στ' Αγγλικά. Φαίνεται πως είχε περισσότερη ζήτηση στο Ηράκλειο, στην περιοχή όπου βρίσκονταν τα εγγλέζικα στρατεύματα.

Ο μικρόσωμος καλόγερος είναι αγένειος, με γερασμένο πρόσωπο. Οι ρυτίδες μαρτυρούν τα 66 του χρόνια. Ποζάρει κρατώντας ένα μικρό λεπτό μπαστούνι, φορεί στιβάνια, σκούφο καλογερικό και ράσο ζωσμένο μέσα στην κρητική βράκα του. Έτσι ντύνονταν στην καθημερινότητά τους οι καλόγεροι στην Κρήτη του παλιού καιρού.

2017. Στο πολύτιμο αρχείο του φίλου γιατρού Γιάννη Τζανή βρίσκεται μια ακόμη φωτογραφία του νάνου. Ο συλλέκτης γιατρός δεν κατάφερε να βρει την πρωτότυπη και την έχει σε αντίγραφο. Μάλλον είναι από (άγνωστο) Ιταλό φωτογράφο. Μπροστά σε μιαν όμορφη κρητική παραστιά κάθονται πέντε καλόγεροι. Ο ένας καπνίζει ναργιλέ. Στους τοίχους και πάνω στο ράφι της παραστιάς ένα κόσκινο, ένας τσούκος (φλασκί), τσιγκέλια, χαλινάρια, φανάρια, μπουκάλια, μικρές νταμιτζάνες, εργαλεία απαραίτητα στο αγροτικό σπίτι της εποχής. Δίπλα στους καθισμένους καλογέρους στέκεται κάποιος μικρόσωμος άνθρωπος, όρθιος αυτός. Μοιάζει με παιδί, αλλά αν τον προσέξεις καλά δεν θ' αργήσεις να καταλάβεις ποιος είναι: ο νάνος!

2017. Μια μικρή έρευνα στα αρχεία της μονής. Ο σημερινός Ηγούμενος, ο

αγαπητός π. Φιλόθεος, ξέρει... Γνωρίζει πρόσωπα και πράγματα. Βλέπει τις δυο φωτογραφίες. «Τον ξέρω» λέει. «Ο Αβέρκιος είναι. Τον έχουμε και σ' άλλες φωτογραφίες».

Ξεφυλλίζει το μοναχολόγιο, σταματά: Μοναχός Αβέρκιος, κατά κόσμον Αντώνιος Καλοχωριάκης από χωρίον Μετόχια. Ηλικία: 50. Ημερομηνία αποκάρσεως: Μάρτιος 1887.

Λογαριάζομε τον χρόνο. Στα 50 του χρόνια έγινε καλόγερος ο Αντώνης Καλοχωριάκης, από τα Μετόχια, έτσι λέγονταν τα μικρά χωριά που βρίσκονταν κοντά στον Σταυρωμένο. Σε κάποιο απ' αυτά είχε γεννηθεί. Έτος γεννήσεως, επομένως, το 1837, στα χρόνια της Αιγυπτιακής Κατοχής της Κρήτης, λίγο μετά την επανάσταση του 1821. Το 1903, τη χρονιά που πήγε ο Μπεχαεντίν στη Σητεία, ο Αβέρκιος ήταν 66 χρονών. Ακριβής η λεζάντα στην κάρτα. Το μοναχολόγιο δεν αναφέρει άλλα στοιχεία για τη ζωή του. Μήτε η παράδοση της μονής έχει διασώσει πολλές πληροφορίες. Απλώς τον θυμούνται όλοι οι παλιότεροι μοναχοί. Κι έχει μείνει η ανάμνηση ενός αγαθού ανθρώπου που βρέθηκε μάλλον από παιδί στο μοναστήρι.

Σε μια μεγάλη φωτογραφία κρεμασμένη στ' αρχονταρίκι βλέπομε πολλούς από τους καλογέρους. Ανάμεσά τους οι σεπτές μορφές των ηρώων - έχει και ήρωες το μοναστήρι, αγιασμένες μορφές που θυσιάστηκαν στους αγώνες για τη λευτεριά. Στην άκρη - άκρη ο Αβέρκιος. Καθισμένος σ' ένα πεζούλι, με ράσο αυτή τη φορά. Γέροντας κι αγένειος, με τα χέρια ακουμπισμένα στα γόνατα.

Οι άνθρωποι που γεννιούνταν τόσο βραχύσωμοι έβρισκαν ασφαλές καταφύγιο στα μοναστήρια. Σαν καλογεροπαίδια στην αρχή, κάποιοι απ' αυτούς γίνονταν μοναχοί, κάποιοι κι ιερομόναχοι. Δύσκολο ήταν να επιβιώσει τον παλιό καιρό ένας άνθρωπος με τόσο λίγο μπόι, ίσως και μικρές σωματικές δυνάμεις. Αλλά, πολύ συχνά, οι ψυχικές και οι πνευματικές δυνάμεις αντιστάθμιζαν και ξεπερνούσαν τη σωματική μειονεξία. Όπως έγινε με τον Αβέρκιο. Όπως έγινε και μ' έναν άλλο καλόγερο, τον Ιωακείμ Αντωνάκη από τα Ρεθεμνιώτικα που ασκήτεψε στη Μονή Κουδουμά. Όπως και με άλλους που ξεχάστηκαν κι έχει φτάσει μόνον ο απόηχός τους σαν μνήμη μακρινή μέχρι τις μέρες μας. Κάποτε υπήρχε κι ένας φημισμένος νάνος στ' ασκηταριά της Θηβαΐδας: ο Ιωάννης ο Βραχύσωμος, που τιμάται ως όσιος σήμερα.

Στην Ακρωτηριανή πάλι. Η καρέκλα πλάι στην οποία φωτογράφισαν τον Αβέρκιο για να δείξουν το μπόι του βρισκόταν μέχρι και πριν από είκοσι χρόνια στο ίδιο σημείο. Η ίδια καρέκλα. Τη θυμούνται ακόμη και οι παλιότεροι επισκέπτες. Σήμερα βρίσκεται στην αποθήκη και ο ηγούμενος την έχει για συντήρηση. Την ίδια καρέκλα! Με το σκάλισμα, ίσως και την ίδια ψάθα

Η πύλη όπου φωτογραφήθηκε ο Αβέρκιος το 1903

Η φωτογραφία είναι μαρτυρία της περασμένης ζωής. Βλέπεις πρόσωπα, πράγματα, συγκρίσεις. Η φωτογραφία αποκάλυψε τον Αβέρκιο. Τον νάνο καλόγερο που δεν δίστασε να ποζάρει απαλλαγμένος μάλλον από την ανθρώπινη επιφυλακτικότητα, που κάποιοι μπορεί να την αποκαλούσαν και κόμπλεξ.

Εδώ θα πρέπει, όμως, να πούμε και μιαν άλλη αλήθεια: Μέχρι σήμερα πιστεύεται πως ο νάνος ανάμεσα στους δυο βρακοφόρους Κρητικούς είναι ο Ιωακείμ του Κουδουμά, η άλλη σεπτή μορφή του κρητικού μοναχισμού. Δεν είναι. Ίσως μια άλλη φωτογραφία ν' αποκαλύψει και τη δική του μορφή... Άλλωστε, ο Ιωακείμ (από τις Ρούπες Ρεθύμνου) γεννήθηκε το 1873. Το 1903, το έτος που έγινε η φωτογράφιση, ήταν μόλις 30 χρονών. Αλλά σε ποιον θυμίζει τριαντάχρονο νέο ο γερασμένος άνθρωπος της φωτογραφίας;

Πηγή: karmanor.gr